

WYŻSZA SZKOŁA GOSPODARKI

WYTYCZNE Z ZAKRESU PORADNICTWA PRAWNEGO OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Wytyczne powstały w ramach projektu pn. „Kompleksowy program wsparcia osób z niepełnosprawnościami w Wyższej Szkole Gospodarki w Bydgoszczy” (nr POWR.03.05.00-00-A079/19), dofinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020

I. ANALIZA SYTUACJI PROBLEMOWEJ

Nie istnieje jedna, powszechnie uznana definicja niepełnosprawności. Światowy Program Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych (The World Programme of Action for Disabled Persons) oraz Standardowe Zasady Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych (The Standard Rules on the Equalization of Opportunities for Persons with Disabilities) podkreślają, iż niepełnosprawność jest problemem społecznym i nie ogranicza się do konkretnej osoby. W konsekwencji, mówiąc o niepełnosprawności musimy uwzględniać relacje między zdrowiem człowieka (uwzględniając jego wiek, płeć i wykształcenie), a społeczeństwem i środowiskiem, które go otacza. Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) wprowadza następujące pojęcia niepełnosprawności, uwzględniając stan zdrowia człowieka:

- Niepełnosprawność (impairment) - każda utrata sprawności lub nieprawidłowość w budowie czy funkcjonowaniu organizmu pod względem psychologicznym, psychofizycznym lub anatomicznym;
- Niepełnosprawność (disability) - każde ograniczenie bądź niemożność (wynikające z niepełnosprawności) prowadzenia aktywnego życia w sposób lub zakresie uznawanym za typowe dla człowieka;
- Ograniczenia w pełnieniu ról społecznych (handicap) - ułomność określonej osoby wynikająca z niepełnosprawności lub niepełnosprawności, ograniczająca lub uniemożliwiająca pełną realizację roli społecznej odpowiadającej wiekowi, płci oraz zgodnej ze społecznymi i kulturowymi uwarunkowaniami¹

Według wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2011 roku liczba osób niepełnosprawnych ogółem wynosiła na koniec marca 2011 r. niemal 4,7 mln (dokładnie 4 697,0 tys.). Tym samym liczba osób niepełnosprawnych w Polsce stanowiła 12,2% ludności kraju wobec 14,3% w 2002 r. (blisko 5,5 mln osób niepełnosprawnych w 2002 roku). Udział mężczyzn wśród osób niepełnosprawnych wynosił 46,1% wobec 53,9% dla kobiet. Prawne potwierdzenie faktu niepełnosprawności posiadało w 2011 roku przeszło 3,1 mln osób (dokładnie 3 133,5 tys.). Liczebność zbiorowości osób niepełnosprawnych prawnie i biologicznie (jednocześnie) wynosiła 2 652,0 tys., tylko prawnie – 479,5 tys., tylko biologicznie – 1 565,6 tys. Liczebność osób niepełnosprawnych biologicznie wynosiła 4 217,6

¹ Badania wpływu kierunku i poziomu wykształcenia na aktywność zawodową osób niepełnosprawnych Raport końcowy; Perspektywa osób niesłyszących i niedosłyszących, Pentor Research International, https://www.pfron.org.pl/fileadmin/files/r/7779_Raport_CZESC_3z6_N_Sluchowa_final.pdf /luty 2022/

tys. Osoby niepełnosprawne biologicznie zostały zdefiniowane jako osoby odczuwające ograniczenia zwykłych (podstawowych) czynności życiowych odpowiednich dla ich wieku. Rozróżniano 3 stopnie ograniczenia zdolności do wykonywania czynności podstawowych: całkowicie, poważnie lub umiarkowanie ograniczoną. We wszystkich tych przypadkach niemożność wykonywania ww. czynności musiała trwać lub przewidywano jej trwanie przez okres co najmniej 6 miesięcy.

W porównaniu z wynikami Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku ogólna liczba osób niepełnosprawnych obniżyła się o 759,7 tys., tj. o 13,9%, zaś liczba osób niepełnosprawnych prawnie zmniejszyła się o 1 316,6 tys., tj. o 29,6%. Natomiast liczba osób niepełnosprawnych tylko biologicznie zwiększyła się o 559,0 tys., tj. o 55,5%.

Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011 (NSP 2011) został przeprowadzony inną metodą niż poprzedni – z 2002 roku. W NSP 2011 zostały wykorzystane administracyjne bazy danych. Ponadto dane dotyczące niepełnosprawności zostały zebrane w ramach spisu reprezentacyjnego, co oznacza, że nie wszystkim Polakom zostały zadane pytania o niepełnosprawność. Dane ze spisu reprezentacyjnego zostały uogólnione na całą populację.²

Aż 2 796 700 osób miało w 2014 r. uszkodzenia i choroby narządu wzroku (GUS, „Stan zdrowia ludności Polski w 2014 r.”). 42 000 osób deklaruje, że w ogóle nie widzi. Co czwarta niepełnosprawność spowodowana jest znaczną dysfunkcją narządu wzroku po schorzeniach narządu ruchu, układu krążenia i neurologicznych. Równocześnie, co trzeci Polak nigdy nie był u okulisty (badania TNS Polska). Mimo rozwoju medycyny wciąż jest bardzo dużo schorzeń, które powodują znaczną utratę wzroku i prowadzą do powstawania niepełnosprawności. Prognozy na najbliższą przyszłość nie przewidują poprawy w tym zakresie. Biorąc pod uwagę strukturę wiekową ludzi z dysfunkcją narządu wzroku, można ją przyrównać do odwróconej piramidy – najliczniejszą grupę stanowią osoby starsze.³

System prawa w Polsce jest skomplikowany, na co wpływa duża liczba obowiązujących aktów prawnych, ich zawiła treść oraz brak przejrzystości w odniesieniu do stosowania przepisów. Jeśli zatem obywatele nie rozumieją prawa i nie potrafią z niego korzystać w zakresie rozwiązywania swoich problemów, nie mogą czuć się bezpiecznie. Bardzo ważnym

² Dane demograficzne, Biuro Rzecznika Osób Niepełnosprawnych; <https://niepelnosprawni.gov.pl/index.php?c=page&id=78&print=1> /luty 2022/;

³ Pacholec M. (koordynator merytoryczny), „Widzimy nie tylko oczami” Model koordynowanego wsparcia dla osób tracących wzrok w ich środowisku lokalnym, Warszawa 2020;

narzędziem wychodzącym naprzeciw tym potrzebom jest nieodpłatne poradnictwo prawne i obywatelskie. Poradnictwo to jest rodzajem usług społecznych, polegających na udzielaniu bezpłatnych informacji lub porad, mających na celu rozwiązanie konkretnego problemu prawnego, danego podmiotu (przede wszystkim osób fizycznych, ale też grup nieformalnych czy organizacji pozarządowych). Porady w tym zakresie udzielane są systematycznie, przez prawników i/lub osoby do tego przygotowane¹. Poradnictwo obejmuje takie usługi jak: informacja prawna, porada prawna, porada obywatelska. Wypada zaznaczyć, że informacja prawna może być definiowana jako opracowanie i dostarczenie informacji o treści obowiązującego prawa, o prawach i obowiązkach wynikających z obowiązujących regulacji prawnych, o instytucjach właściwych do załatwienia sprawy oraz trybie postępowania. Z kolei porada prawna rozumiana jest jako przekazanie dostosowanych do konkretnej sytuacji informacji, odnoszących się do danego problemu prawnego, a w razie potrzeby pomoc w jego rozwiązaniu, na przykład poprzez pomoc w sporządzaniu projektu pisma procesowego lub innego pisma do sądu, organu administracji publicznej lub innego podmiotu bez udzielania pełnomocnictwa dotyczącego danej sprawy. Porada obywatelska to z kolei opracowanie i dostarczanie informacji na temat możliwych sposobów rozwiązania problemu, wspieranie w dokonaniu wyboru sposobu postępowania oraz, w razie potrzeby, sporządzenie planu działania i pomoc w jego realizacji. Wreszcie, poradnictwo obejmuje też niekiedy usługi dodatkowe, takie jak mediacja, edukacja i rzecznictwo. Celem poradnictwa jest wzmocnienie podmiotowości odbiorców usług, którzy doświadczają problemów życiowych i prawnych, poprzez dostęp do informacji i pomoc Usługi w zakresie poradnictwa świadczą w Polsce zarówno podmioty publiczne, organizacje pozarządowe oraz korporacje prawnicze i indywidualni prawnicy. Te pierwsze, rozpoczęły swoją działalność w latach 90-tych XX wieku, po transformacji ustrojowej państwa związanej z decentralizacją administracji publicznej, zaspokajając przede wszystkim potrzeby osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem na skutek przemian społeczno-gospodarczych. Do podmiotów tych zaliczyć trzeba przede wszystkim ośrodki pomocy społecznej na poziomie gminy i powiatowe centra pomocy rodzinie na poziomie powiatu. Podmiotami poradniczymi o charakterze publicznym są także biura poselskie i senatorskie, Państwowa Inspekcja Pracy czy Rzecznicy konsumentów. Istotne jest jednak, że tylko dla co piątej z takich instytucji poradnictwo jest głównym obszarem aktywności. Natomiast niepubliczne organizacje poradnicze zaczęły powstawać w Polsce kilkanaście lat temu i tylko dla około 1/3 z nich udzielanie porad jest głównym obszarem działalności. Ponadto działalność poradnicza prowadzona przez organizacje pozarządowe jest zwykle zawężona do określonej tematyki. W Polsce działają dwie główne sieci poradnictwa

niepublicznego – uniwersyteckie poradnie prawne zrzeszone przez Fundację Uniwersyteckich Poradni Prawnych oraz placówki Związku Biur Porad Obywatelskich. Jak wynika z badań ISP, osoby, które skorzystały z poradnictwa w zdecydowanej większości wysoko oceniają otrzymaną pomoc, wskazując na takie jej zalety jak bezpłatność oraz kompetencje i zaangażowanie osób udzielających porad. Do mocnych stron poradnictwa można zaliczyć także dobrą rozpoznawalność usługodawców w środowisku lokalnym oraz skuteczność i użyteczność poradnictwa. Korzyści płynące z dostępności usług poradniczych można określić jako indywidualne (poczucie bezpieczeństwa osoby korzystającej, gwarancja otrzymania usługi niezależnie od statusu materialnego, podnoszenie świadomości, poznawanie swoich praw oraz mechanizmów funkcjonowania społeczeństwa, radzenie sobie z sytuacjami trudnymi) oraz społeczne (wyrównywanie nierówności, zmniejszanie poziomu niezadowolenia społecznego, mniejsza ilość konfliktów społecznych, budowanie świadomości obywatelskiej). Ponadto, poradnictwo służy nie tylko rozwiązywaniu indywidualnych problemów beneficjentów, ale może też spełniać funkcję prewencyjną i edukacyjną. Choć system poradnictwa tworzy dość gęstą sieć, budowaną przez wiele podmiotów, to wciąż wyzwaniem jest stworzenie warunków sprzyjających dalszemu rozwojowi bezpłatnego poradnictwa prawnego i obywatelskiego. Trzeba przy tym pamiętać, że poradnictwo prawne i obywatelskie pełni ważne funkcje z punktu widzenia zarówno obywatela, jak i samorządu terytorialnego. Ułatwia ono poruszanie się w systemie skomplikowanych przepisów prawnych, zapobiega marginalizacji społecznej osób, które korzystają z porad, pomaga rozwiązywać problemy osób już wykluczonych, zatem stanowi istotną gwarancję bezpieczeństwa socjalnego w demokratycznym państwie prawa, a dzięki temu ułatwia ich powrót do społeczeństwa, jest także formą edukacji prawnej i obywatelskiej. Poza tym, na system poradnictwa trzeba również patrzeć jako na płaszczyznę wzajemnej wymiany świadczeń. Poradnictwo jest bowiem formą edukacji prawnej i obywatelskiej, a tylko świadomy swoich praw i obowiązków obywatel jest w stanie w pełni uczestniczyć w życiu publicznym i działać na rzecz rozwoju kapitału społecznego i zasobów lokalnych.⁴

W odniesieniu do osób z niepełnosprawnościami, sytuacja jest o wiele bardziej złożona.

Dostęp do bezpłatnego poradnictwa prawnego w regionie, to tylko jedna z przesłanek, drugą z nich, co najmniej równie ważną, jest sfera komunikacji pomiędzy osobą udzielającą

⁴ Arczewska M. Ekspertyza formułująca zalecenia Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej dotyczące organizacji i wspierania poradnictwa prawnego i obywatelskiego na poziomie województwa, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2014r.

świadczenia, a osobą korzystającą z porady. W odniesieniu do osób dotkniętych niepełnosprawnością ruchową, problem komunikacji schodzi na dalszy plan – na pierwszy zaś, wysuwają się bariery architektoniczne.

Co zatrażające, brak „wyspecjalizowanych jednostek”, miejsc, w których osoba z niepełnosprawnością mowy, słuchu czy wzroku mogłaby zasięgnąć opinii profesjonalisty, w zakresie w jakim tego potrzebuje. Bycie osobą niepełnosprawną to napotykanie na niebezpieczną marginalizację. Czy osoba z niepełnosprawnością ruchową potrzebuje wsparcia prawnego w mniejszym stopniu niż osoba nie dotknięta w ten sposób przez los? Odpowiedź jest zdecydowanie przecząca, potrzebuje on silniejszego wsparcia, choćby z uwagi na gąszcz niezrozumiałych dla laika przepisów które mają ze sobą nieść wsparcie osób niepełnosprawnych. To osoby posiadające majątki, zawierający związki małżeńskie i rozwodzący się, rodzący i adoptujący dzieci. To darczyńcy i osoby obdarowane, podatnicy, dłużnicy i wierzyciele.... Ta lista nie będzie miała końca póki nie zostaną wymienione wszystkie kwestie prawne dotyczące obywatela.

Potrzeba wsparcia w dostępie do porad prawnych udzielanych osobom niepełnosprawnym z uwzględnieniem ich szczególnych potrzeb, wydaje się umknąć zarówno administracji na szczeblu centralnym, jak i lokalnym, mimo, że zobowiązuje ich do tego sama specyfika zasady subsydiarności.

Kto w rzeczywistości może skorzystać z takiej pomocy? W głównej mierze są to przedstawiciele ustawowi, opiekunowie prawni oraz opiekunowie faktyczni osób borykających się z niepełnosprawnościami. Czy to rozwiązanie jest satysfakcjonujące? Zdecydowanie nie. Należy zwrócić w tym miejscu uwagę na kilka istotnych kwestii problemowych, m.in.:

1. Czy w sytuacji gdy problem/zagadnienie prawne dotyczy szeroko pojętej prywatności osoby niepełnosprawnej (przy czym niepełnosprawność dotyka m.in. mowy, słuch i wzroku), a osoba ta posiada pełną zdolność do czynności prawnych, przekazywanie informacji za pośrednictwem osoby trzeciej (tu: opiekuna) nie jest naruszeniem prawa do prywatności tejże osoby?
2. Czy w sytuacji gdy problem/zagadnienie prawne dotyczy interesu prawnego osoby niepełnosprawnej (przy czym niepełnosprawność dotyka m.in. mowy, słuch i wzroku), a osoba ta posiada pełną zdolność do czynności prawnych, udzielanie opinii przez profesjonalnego pełnomocnika za pośrednictwem osoby trzeciej (tu: opiekuna) nie jest naruszeniem tajemnicy radcowskiej/adwokackiej?

3. Czy w sytuacji gdy problem/zagadnienie prawne dotyczy interesu prawnego osoby niepełnosprawnej (przy czym niepełnosprawność dotyczy m.in. mowy, słuchu i wzroku), a osoba ta posiada pełną zdolność do czynności prawnych, udzielanie opinii za pośrednictwem osoby trzeciej (tu: opiekuna) nie jest naruszeniem chronionych przez prawo danych osobowych, w tym danych wrażliwych?

W środowisku akademickim, w tym szczególnym uwzględnieniem placówek prowadzących wydziały na kierunku prawo – administracja, próżno szukać dedykowanych osobom niepełnosprawnym poradnictwa prawnego. Nie dotyczy to osób niepełnosprawnych jako targetu wsparcia, ale dotarcia do osób z problemami wynikającymi z barier komunikacyjnych, nie architektonicznych. Pomimo istnienia licznych „klinik prawnych” prowadzonych przez studentów kierunku prawo pod nadzorem swych wykładowców, omawiany problem jest niezauważalny, bądź po prostu pomijany z uwagi na brak pomysłów na rozwiązanie tego palącego problemu.

Podsumowując tą część opracowania należy zaznaczyć, iż jakość usług z zakresu poradnictwa prawnego nie powinna być niższa niż w odniesieniu do pozostałej części społeczeństwa, a wręcz przeciwnie, z uwagi na swą specyfikę winna być prowadzona przez profesjonalnych pełnomocników procesowych, tj. adwokatów i radców prawnych. Wydawanie opinii przez osoby nie posiadające w tym kierunku kwalifikacji merytorycznych, doświadczenia w reprezentowaniu przed sądem i mających świadomość życiowych problemów swoich klientów, jest całkowicie chybione i w konsekwencji kumulujące szereg niekorzystnych zdarzeń w odniesieniu do osoby, która nade wszystko winna być chroniona.

II. KIERUNKI DZIAŁAŃ MAJĄCYCH NA CELU ZNIWELOWANIE WYSTĘPUJĄCYCH BARIER

1. Dążenie do podniesienia poczucia bezpieczeństwa prawnego i zwiększenia aktywności zawodowej oraz wytworzenia postaw pro przedsiębiorczych wśród osób z niepełnosprawności, będących studentami Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy.
2. Zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami, możliwości korzystania z poradnictwa prawnego zapewniającego optymalne standardy dostosowane do typu niepełnosprawności, a poprzez podniesienie poziomu wiedzy prawnej i możliwości

korzystania z prawnego wsparcia, aktywizacji zawodowej oraz kreowanie postaw pro przedsiębiorczych.

3. Wzmocnienie samoświadomości osób z niepełnosprawnościami, z zakresu posiadanych praw i przywilejów, dotyczących zarówno spraw życia codziennego, jak i aktywności zawodowej oraz postaw pro przedsiębiorczych.
4. Gwarancja pełnego i aktywnego udziału osób z niepełnosprawnościami lub przedstawicieli osób z niepełnosprawnościami, w procesie tworzenia wszelkich dokumentów normatywnych Uczelni, strategii oraz treści marketingowych i promocyjnych, bądź związanych tworzeniem punktów pomocy prawnej skierowanej do osób o specjalnych potrzebach, odnoszących się do kwestii aktywizacji zawodowej oraz kształtowania postaw pro przedsiębiorczych.
5. Zapewnienie pomocy ze strony osób posiadających profesjonalną wiedzę, doświadczenie oraz umiejętności, z zakresu wsparcia osób z niepełnosprawnościami, w kontekście doradztwa prawnego, aktywizacji zawodowej oraz kształtowania postaw pro przedsiębiorczych.
6. Ścisła współpraca Uczelni z instytucjami wyspecjalizowanymi w zakresie wsparcia osób z niepełnosprawnościami, zarówno w kontekście organizacji działań związanych z udzielaniem prawnego i jego wysokich walorów merytorycznych oraz wsparcia podczas całego procesu aktywizacji zawodowej i kształtowania postaw pro przedsiębiorczych.
7. Wzmocnienie pozycji Zrzeszenia Studentów Niepełnosprawnych WSG w procesie organizacji punktu bezpłatnej pomocy prawnej oraz promocji i propagowaniu idei podniesienia świadomości prawnej osób z niepełnosprawnościami.
8. Wzmoczone działania edukacyjne nakierowane na podniesienie świadomości prawnej, umożliwienie swobodnego dostępu do wykwalifikowanych pełnomocników procesowych, dotyczących także barier prawnych oraz udogodnień z prawa wynikających w obszarze aktywizacji zawodowej, osób z niepełnosprawnościami, skierowane do pozostałych członków wspólnoty akademickiej.
9. Wzmoczone działania edukacyjne nakierowane na podniesienie świadomości prawnej, umożliwienie swobodnego dostępu do wykwalifikowanych pełnomocników procesowych, dotyczących także barier prawnych oraz udogodnień z prawa wynikających w obszarze aktywizacji zawodowej, osób z niepełnosprawnościami, skierowane do środowiska lokalnych i regionalnych przedsiębiorców.

10. Rozpoznawanie potrzeb osób z niepełnosprawnościami, będących studentami Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy w kontekście potrzeby zasięgnięcia opinii profesjonalnych pełnomocników procesowych i podnoszenia świadomości prawnej oraz ich aktywności zawodowej oraz kształtowania postaw przedsiębiorczych.

III. STAN DOCELOWY, KTÓRY MA ZOSTAĆ OSIĄGNIĘTY DZIĘKI WDRAŻANYM PROCEDUROM

1. Stworzenie możliwości udzielania wsparcia prawnego dla osób niepełnosprawnych, w tym z uwzględnieniem szczególnych potrzeb osób dotkniętych dysfunkcjami uniemożliwiającymi swobodne komunikowanie się lub napotykających znaczne utrudnienia z tego faktu wynikające.
2. Wzmocnienie pozycji osoby niepełnosprawnej na rynku pracy – oparta na świadomości prawnej, oraz wzmocnieniu postaw przedsiębiorczych wśród osób z niepełnosprawnościami, będącymi studentami Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy. Zwalczanie stereotypowego, dyskryminacyjnego postrzegania osób z niepełnosprawnościami jako osób skrzywdzonych i nie mogących zdobyć wykształcenia oraz doświadczenia równego osobom w pełni sprawnym;
3. Stworzenie oferty pomocy prawnej udzielanej bezpłatnie na terenie Uczelni, ze wsparciem dla osób dotkniętych problemem trudności w komunikacji ze społeczeństwem w wyniku niepełnosprawności. Zbudowanie miejsca spotkań, wspólnego rozwiązywania problemów, nauka trudnej sztuki mediacji. Wysoka samoświadomości osób z niepełnosprawnościami, dotycząca posiadanych praw i przywilejów, także w zakresie aktywności zawodowej oraz działań przedsiębiorczych.
4. W konsekwencji podniesionej świadomości prawnej, procesie edukacji i programach informacyjno-promujących, zwiększenie aktywności i zaangażowanie osób z niepełnosprawnościami oraz ich reprezentantów w proces tworzenia wszelkich dokumentów normatywnych Uczelni, strategii oraz treści marketingowych i promocyjnych, w tym związanych z procesem dydaktyki.
5. Zaangażowanie w proces organizacji i realizacji działań aktywizacyjnych i przedsiębiorczych większej liczby osób, które dzięki wdrożonym procedurom nabędą wiedzę i umiejętności, z zakresu wsparcia osób z niepełnosprawnościami.

6. Położenie większego nacisku na współpracę z instytucjami rządowymi i pozarządowymi, działaczami lokalnymi, stowarzyszeniami przedsiębiorców, lokalnych przedstawicieli Izby Radców Prawnych oraz Naczelnej Rady Adwokackiej w celu likwidowania barier prawnych, podnoszenia poziomu wiedzy i bezpośredniego wsparcia merytorycznego dla osób niepełnosprawnych.
7. Zwiększenie częstotliwości spotkań ponad wszelkimi podziałami.
8. Wdrożenie działań edukacyjnych, a w efekcie podniesienie poziomu wiedzy wśród pozostałych członków wspólnoty akademickiej, w zakresie możliwości skorzystania z bezpłatnej porady prawnej, przysługujących praw oraz obowiązków nałożonych na osoby niepełnosprawne pragnące skorzystać z pomocy państwa, w tym propagowanie aktywizacji zawodowej oraz kształtowania postaw proprzedsiębiorczych wśród osób z niepełnosprawnościami.
9. Powstanie kanału/platformy służącej wymianie uwag i spostrzeżeń pomiędzy organami Uczelni a zainteresowanymi studentami.
10. Opracowywanie cyklicznych raportów odzwierciedlających funkcjonowanie wdrażanych procedur oraz stanowiących podstawę w prowadzeniu działań ewaluacyjnych.
11. Stworzenie pozytywnego wzorca Uczelni wspierającej osoby niepełnosprawne, Uczelni wychodzącej naprzeciw zdiagnozowanym uprzednio potrzebom, pozostającej w niezmiennym procesie ewaluacji dotychczasowych działań i przedsięwzięć na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

IV. WYTYCZNE

Niniejsze wytyczne, wynikają bezpośrednio ze wskazanych w punkcie II niniejszego dokumentu kierunków działań, a ich efektem ma być stan docelowy, opisany w punkcie III niniejszego dokumentu. W trwającym procesie wdrażania niniejszych wytycznych winno się uwzględnić wszelkie postanowienia wynikające zarówno z aktów normatywnych, jak i wewnętrznego porządku prawnego obowiązującego na terenie Uczelni zawartego we wszelkich dokumentach normatywnych, obowiązujących w Wyższej Szkole Gospodarki w Bydgoszczy, w szczególności tych, które w swej nazwie, jak i treści w bezpośredni sposób odnoszą się do osób niepełnosprawnych. Należy pamiętać, o konieczności konsultowania wszelkich zapisów odnoszących się do osób z niepełnosprawnościami w dokumentach normatywnych, strategiach

oraz treściach marketingowych i promocyjnych przez Pełnomocnika Rektora i Kanclerza ds. Osób z Niepełnosprawnościami.

Działania wskazane w wytycznych, należy stosować równoległe lub w połączeniu z działaniami, prowadzonymi przez Akademickie Biuro Karier, Zrzeszenie Studentów Niepełnosprawnych, Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych oraz Pełnomocnika Rektora i Kanclerza ds. Osób z Niepełnosprawnościami. W szczególności, pamiętać należy o integrowaniu tych działań z założeniami programu „Niepełnosprawni – Pełnosprawni na studiach” oraz działalnością uczelnianej wypożyczalni sprzętu, pracą doradców ds. studentów z niepełnosprawnościami oraz asystentów.

Wytyczne:

I. Kierunek działań: Zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami, możliwości skorzystania z bezpłatnego poradnictwa prawnego wpisującego się w strategię działań z zakresu aktywizacji zawodowej oraz rozwijających postawy przedsiębiorcze.

Realizacja m.in. poprzez:

1. wprowadzenie w życie przesłanek udzielanej pomocy prawnej w oparciu o treść art. 3 ustawy z 5 sierpnia 2015r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz.U.2021.945 t.j. z dnia 2021.05.21). Zgonie z zapisami ustawy, nieodpłatna pomoc prawna obejmuje:
 - 1) poinformowanie osoby fizycznej, zwanej dalej "osobą uprawnioną", o obowiązującym stanie prawnym oraz przysługujących jej uprawnieniach lub spoczywających na niej obowiązkach, w tym w związku z toczącym się postępowaniem przygotowawczym, administracyjnym, sądowym lub sądowoadministracyjnym lub
 - 2) wskazanie osobie uprawnionej sposobu rozwiązania jej problemu prawnego lub
 - 3) sporządzenie projektu pisma w sprawach, o których mowa w pkt 1 i 2, z wyłączeniem pism procesowych w toczącym się postępowaniu przygotowawczym lub sądowym i pism w toczącym się postępowaniu sądowoadministracyjnym, lub
 - 4) 3a) nieodpłatną mediację, lub sporządzenie projektu pisma o zwolnienie od kosztów sądowych lub ustanowienie pełnomocnika z urzędu w postępowaniu sądowym lub ustanowienie adwokata, radcy prawnego, doradcy podatkowego lub rzecznika patentowego w postępowaniu sądowoadministracyjnym oraz poinformowanie

o kosztach postępowania i ryzyku finansowym związanym ze skierowaniem sprawy na drogę sądową.

2. Organizację minimum 2 wydarzeń w każdym roku akademickim, ukierunkowanych na podniesienie świadomości prawnej, rozpowszechnianie informacji o dostępie do pomocy prawnej nakierowanej na potrzeby osób niepełnosprawnych, aktywizację zawodową oraz rozwijanie postaw przedsiębiorczych wśród osób z niepełnosprawnościami, w tym minimum:
 - a) jednych targów pracy, w trakcie których lokalni i regionalni przedsiębiorcy prezentowali będą oferty pracy dedykowane osobom z niepełnosprawnościami, przy jednoczesnym wsparciu przedstawiciela Uczelni predystynowanego do udzielania wsparcia prawnego;
 - b) jednego wydarzenia, promującego podniesienie świadomości prawnej wśród osób z niepełnosprawnościami oraz wskazanie możliwości udzielenia wsparcia prawnego również w sytuacji problemów komunikacyjnych, m.in. dla osób z dysfunkcją mowy lub słuchu.
 - c) Przeprowadzenie procesu edukacji prawnej obejmującej działania edukacyjne zmierzające do zwiększenia świadomości prawnej społeczeństwa, dotyczące w szczególności upowszechniania wiedzy o:
 - prawach i obowiązkach obywatelskich;
 - działalności krajowych i międzynarodowych organów ochrony prawnej;
 - mediacji oraz sposobach polubownego rozwiązywania sporów;
 - możliwościach udziału obywateli w konsultacjach publicznych oraz procesie stanowienia prawa;
 - dostępie do nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego.

Poprzez

- opracowaniu informatorów i poradników,
- prowadzenie otwartych wykładów i warsztatów
- rozpowszechnianiu informacji za pośrednictwem środków masowego przekazu i innych zwyczajowo przyjętych form komunikacji, w tym prowadzeniu kampanii społecznych.

3. Przygotowanie oferty kursów i szkoleń dla osób pragnących aktywnie uczestniczyć w procesie udzielania wsparcia prawnego dla osób z niepełnosprawnością, w tym z zakresu języka migowego czy alfabetu Braille'a, odpowiadających na uprzednio zidentyfikowane potrzeby osób z niepełnosprawnościami.
4. Organizację wydarzeń o których mowa wyżej, w przestrzeniach dostosowanych do możliwości i potrzeb osób z niepełnosprawnościami, a więc pozbawionych barier architektonicznych, wyposażonych w odpowiednie technologie lub pomoce naukowe, ułatwiające osobom z niepełnosprawnościami pełny i aktywny udział,
5. Angażowanie do realizacji działań o których mowa wyżej, personelu, świadomego konieczności unikania sformułowań stereotypowych, mogących urazić godność osobistą osób z niepełnosprawnościami, posiadających doświadczenie w pracy z osobami z niepełnosprawnościami oraz przy realizacji tożsamych działań,
6. Uzupełnienie treści programów zajęć z zakresu aktywizacji zawodowej oraz rozwijających postawy przedsiębiorcze o elementy prawa oraz wskazania dróg skutecznego egzekwowania swoich praw i obowiązków,
7. Przekazywanie komunikatów, dotyczących poszczególnych działań, w formie dostosowanej do możliwości i potrzeb osób z niepełnosprawnościami (m.in. poprzez zastosowanie: powiększonego druku, czcionki w języku Braille'a, audiodeskrypcji, odpowiedniego kontrastu lub stron internetowych stosujących rozwiązania zgodne ze standardem WCAG 2.1.).

II. Kierunek działań: Wzmocnienie samoświadomości osób z niepełnosprawnościami, w zakresie posiadanych praw i przywilejów, dotyczących nie tylko aktywności zawodowej oraz kształtowania postaw przedsiębiorczych, ale również pozostałych sfer życia.

Realizacja m.in. poprzez:

1. Cykliczną organizację otwartych spotkań informacyjno-promocyjnych dla osób z niepełnosprawnościami, których celem będzie podniesienie wiedzy z zakresu posiadanych praw i przywilejów, aktywności zawodowej oraz kształtowania postaw przedsiębiorczych,
2. Prowadzenie kampanii informacyjno-promocyjnej przy wykorzystaniu strony internetowej Uczelni, mediów społecznościowych, a także tradycyjnych form przekazu, ukierunkowanej na wzmocnienie samoświadomości osób z niepełnosprawnościami,

z zakresu posiadanych praw i przywilejów, dotyczących aktywizacji zawodowej oraz kształtowania postaw przedsiębiorczych.

3. Propagowanie mediacji, informowanie o możliwościach skorzystania z polubownych metod rozwiązywania sporów, w szczególności mediacji oraz korzyściach z tego wynikających;

III. Kierunek działań: Gwarancja pełnego i aktywnego udziału osób z niepełnosprawnościami lub reprezentantów osób z niepełnosprawnościami, w procesie tworzenia wszelkich dokumentów normatywnych Uczelni, strategii oraz treści marketingowych i promocyjnych, bądź związanych z procesem dydaktyki, w oparciu o uzyskaną wiedzę i przy wsparciu osób udzielających porad prawnych na Uczelni, cechowanie walki z dyskryminacją i poczuciem alienacji.

Realizacja m.in. poprzez:

1. Możliwość skorzystania z bezpłatnego wsparcia prawnego skierowanego nie tylko do osób, które nie są w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej, w tym osobie fizycznej prowadzącej jednoosobową działalność gospodarczą niezatrudniającą innych osób w ciągu ostatniego roku, ale przede wszystkim tych, którzy napotkali bariery w obszarze komunikacji będące skutkiem niepełnosprawności.
2. Zgłaszanie przez osoby z niepełnosprawnościami lub ich reprezentantów, pomysłów, dotyczących nowych dokumentów normatywnych, strategii, ułatwienia dostępu do pomocy prawnej, które obowiązywać powinny na Uczelni (w szczególności w odniesieniu do kwestii aktywizacji zawodowej oraz kształtowania postaw przedsiębiorczych),
3. Konieczność zatwierdzenia wszelkich zapisów, odnoszących się do osób z niepełnosprawnościami w dokumentach normatywnych, strategiach oraz treściach marketingowych i promocyjnych, przez Pełnomocnika Rektora i Kanclerza ds. Osób z Niepełnosprawnościami. W szczególności dotyczy to aspektów, związanych z aktywizacją zawodową oraz kształtowaniem postaw przedsiębiorczych.
4. Stworzenie wyodrębnionego pomieszczenia jako miejsca, w którym udzielane będą porady prawne – zlikwidowanie istniejących i zapobieganie powstaniu potencjalnych barier architektonicznych; dostosowanie godzin działania punktu do potrzeb osób zainteresowanych;

5. Propagowanie idei istnienia punktu oraz jego działalności, w tym wskazując terminy, w których wsparciem będą służyły osoby władające biegle językiem migowym czy znających pisownię Braille'a.
6. Poza tłumaczami przysięgłymi, od osób które za zgodą osoby, której udzielane jest wsparcie prawne, będą obecne w charakterze „pomostu komunikacyjnego”, odbierane będzie zobowiązanie do zachowania w tajemnicy informacji zdobytych w związku z udzielaną pomocą. W przypadku braku zgody osoby korzystającej, porada udzielona zostanie z wyłączeniem udziału osoby wspierającej.

IV. Kierunek działań: Zapewnienie pomocy ze strony osób posiadających wiedzę i umiejętności, z zakresu wsparcia osób z niepełnosprawnościami, w kontekście zagadnień prawnych w kontekście aktywizacji zawodowej oraz kształtowania postaw przedsiębiorczych, w tym możliwości prowadzenia działalności gospodarczej.

Realizacja m.in. poprzez:

1. Ustalenie dyżurów Pełnomocnika Rektora i Kanclerza ds. Osób z Niepełnosprawnościami, w trakcie których osoby z niepełnosprawnościami, zgłaszać będą mogły swoje bieżące problemy i spostrzeżenia, dotyczące działań punktu prawnego oraz innych z zakresu aktywizacji zawodowej i kształtowania postaw przedsiębiorczych,
2. Zapewnienie odpowiedniego dostępu do informacji (również w formie bezpośredniej konsultacji), dotyczących organizacji wydarzeń i działań z zakresu poradnictwa prawnego, aktywizacji zawodowej i kształtowania postaw przedsiębiorczych,
3. Zapewnienie wsparcia ze strony asystentów osób z niepełnosprawnościami, ułatwiających osobom niepełnosprawnym poruszanie się po Kampusie Uczelni oraz służący wsparciem w działaniach organizacyjnych punktu prawnego, w tym zapewnienia korzystającym jak najlepszych warunków.
4. Korzystanie ze wsparcia profesjonalnych pełnomocników procesowych oraz osób, posiadających wiedzę i umiejętności również w zakresie przygotowywania i wdrażania działań, dotyczących aktywizacji zawodowej i kształtowania postaw przedsiębiorczych.

V. Kierunek działań: Ścisła współpraca Uczelni z instytucjami wyspecjalizowanymi w zakresie wsparcia osób z niepełnosprawnościami, w kontekście organizacji działań dotyczących poradnictwa prawnego.

Realizacja m.in. poprzez

1. Korzystanie z merytorycznego i organizacyjnego wsparcia właściwych miejscowo Okręgowej Izby Radców Prawnych oraz Naczelnej Rady Adwokackiej;
2. Przekazywanie do zaopiniowania instytucjom wyspecjalizowanym w zakresie wsparcia osób z niepełnosprawnościami, raportów oraz projektowanych programów poszczególnych wydarzeń lub inicjatyw, dotyczących aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnościami,
3. Organizowanie cyklicznych spotkań plenarnych przedstawicieli palestry oraz władz lokalnych, instytucji wyspecjalizowanych w zakresie wsparcia osób z niepełnosprawnościami,

VI. Kierunek działań: Wsparcie organizacyjne

Realizacja m.in. poprzez:

1. Wspieranie działań Zrzeszenia, polegających przede wszystkim na dbaniu o interesy studentów z niepełnosprawnościami, podnoszenie ich świadomości prawnej, nakierunkowane na ten cel działania edukacyjne a także ich aktywizację zawodową i kształtowanie postaw przedsiębiorczych,
2. Utworzenie zakładki na stronie internetowej Uczelni, a także profili w mediach społecznościowych (Facebook, Instagram), promujących działalność Zrzeszenia, w szczególności w kontekście udzielanych porad prawnych.
3. Uruchomienie cyklu publikacji, webinarów (tekstowych lub w formie wideo), cyklicznie zamieszczanych przez Zrzeszenie w Internecie, których tematyka dotyczyła będzie zagadnień prawnych, z którym najczęściej będą zgłaszały się osoby do stworzonego w tym celu punktu. Wszelkie nagrania video zostaną dodatkowo opatrzone transkrypcją oraz tłumaczeniem na język migowy.
4. Kolejność udzielania wsparcia. Udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej odbywać się winno według kolejności zgłoszeń po umówieniu terminu spotkania. Kobiectie, która jest w ciąży, udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej odbywa się poza kolejnością. Prowadząc rejestrację zgłoszeń, dążyć się winno do równomiernej rejestracji zgłoszeń osób uprawnionych odpowiednio

VII. Kierunek działań: Działania uświadamiające, dotyczące poradnictwa prawnego i aktywizacji zawodowej oraz kształtowania postaw przedsiębiorczych wśród osób z niepełnosprawnościami, skierowane do pozostałych członków wspólnoty akademickiej.

Realizacja m.in. poprzez:

1. Prowadzenie cyklicznych spotkań informacyjnych oraz szkoleń dla kadry dydaktyczno-administracyjnej, w szczególności propagujących ideę prawnego wsparcia jak i szczegółów organizacyjnych dotyczących zasad prowadzenia poradnictwa prawnego, jego celom i założonych efektach.
2. Prowadzenie cyklicznych spotkań informacyjnych oraz szkoleń dla studentów Uczelni, w szczególności dotyczących możliwości uzyskania bezpłatnej pomocy prawnej, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb osób wymagających wsparcia w procesie komunikacji.
3. Prowadzenie kampanii informacyjno-promocyjnych przy wykorzystaniu mediów społecznościowych, przedstawiających ideę prowadzenia punktów pomocy prawnej wyspecjalizowanych w kierunku dysfunkcji w procesie komunikacji a tym samym zasięgnięciu opinii i uzyskiwaniu porad prawnych, specyfikę sposoby aktywizacji zawodowej i kształtowania postaw przedsiębiorczych wśród osób z niepełnosprawnościami,
4. Tworzenie materiałów informacyjno-promocyjnych w formie tradycyjnej (m.in.: plakaty, ulotki, broszury, publikacje), stanowiących uzupełnienie realizacji powyższych punktów.

VIII. Kierunek działań: Rozpoznawanie potrzeb osób z niepełnosprawnościami, będących studentami Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy w kontekście możliwości skorzystania z bezpłatnych porad prawnych przy wykorzystaniu alternatywnych sposobów komunikacji umożliwiających bezpośredni i poufny kontakt z doradcą, równocześnie analiza barier prawnych napotykanych w procesie aktywności zawodowej i kształtowania postaw przedsiębiorczych.

Realizacja m.in. poprzez:

1. Prowadzenie badania ankietowego, ukierunkowanego na rozpoznanie potrzeb i zagrożeń.

2. Prowadzenie obserwacji przez Pełnomocnika Rektora i Kanclerza ds. Osób z Niepełnosprawnościami oraz Akademickiego Biura Karier.
3. Stworzenie kanału/platformy do wymiany uwag i spostrzeżeń pomiędzy organami Uczelni a zainteresowanymi.
4. Przygotowywanie cyklicznych raportów odzwierciedlających funkcjonowanie wdrażanych procedur oraz stanowiących podstawę w prowadzeniu działań ewaluacyjnych.

Akty prawne, które mają zastosowanie przedmiotowe w odniesieniu do omawianego zagadnienia:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r. (Dz.U.1997.78.483 z dnia 1997.07.16);
2. Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2022.574 t.j. z dnia 2022.03.11 t.j.);
3. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U.2021.573 t.j. z dnia 2021.03.29);
4. Ustawa z 5 sierpnia 2015r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz.U.2021.945 t.j. z dnia 2021.05.21);
5. Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, (Dz.U.2020.1062 t.j. z dnia 2020.06.19);
6. Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych sporządzona w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz.U.2012.1169 z dnia 2012.10.25);
7. Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997 r. - Karta Praw Osób Niepełnosprawnych, M.P.1997.50.475 z dnia 1997.08.13;
8. Uchwała nr 27 Rady Ministrów z dnia 16 lutego 2021 r. w sprawie przyjęcia dokumentu Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030, M.P. 2021.218 z 2021.02.25
9. Uchwała Kolegium Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy z dnia: 25 kwietnia 2017 r., w sprawie studiowania osób niepełnosprawnych;
10. Uchwała Kolegium Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy z dnia: 25 kwietnia 2017 r., w sprawie wyrównywania szans dostępu do edukacji.